

No: 1485 – Mahreç İşareti

GÜRGENTEPE ÇAKILDAK FINDIĞI

Tescil Ettiren

ORDU İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 03.11.2021 tarihinden itibaren korunmak üzere 13.10.2023 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No : 1485
Tescil Tarihi : 13.10.2023
Başvuru No : C2021/000454
Başvuru Tarihi : 03.11.2021
Coğrafi İşaretin Adı : Gürgentepe Çakıldak Fındığı
Ürün / Ürün Grubu : Fındık / İşlenmiş ve işlenmemiş meyve sebzeler ile mantarlar
Coğrafi İşaretin Türü : Mahreç işareti
Tescil Ettiren : Ordu İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
Tescil Ettirenin Adresi : Akyazı Mah. Kanuni Sultan Süleyman Cad. Tarım ve Orman İl Müdürlüğü Ana Bina 24 1 Altınordu ORDU
Coğrafi Sınır : Ordu ili Gürgentepe ilçesi
Kullanım Biçimi : Gürgentepe Çakıldak Fındığı ibareli aşağıda verilen logo ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Gürgentepe Çakıldak Fındığı ibareli logo ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Gürgentepe Çakıldak Fındığı, Ordu ili Gürgentepe ilçesinde yetiştirilen çakıldak çeşidi fındık ağaçlarından elde edilen üründür. Yağlı veya Allahverdi çeşitleri tozlayıcı olarak kullanılabilir.

Coğrafi sınırdaki fiziksel şartlar nedeniyle tarım yapılan alanların sınırlı olması tarım yapılması planlanan birim alandan yüksek verim alınmasını gerekli kılar. Çakıldak çeşidi, veriminin ve randımanının yüksek olması ile zırları meyveyi sıkıca tutan özellikte olduğundan eğimli arazilerde yere düşen meyvelerin çotanaklı halde toplanabilmesi sebepleriyle coğrafi sınırdaki tek çeşit olarak yetiştirilir. Coğrafi sınırdaki fındık bahçelerinde sadece çakıldak çeşidi yetiştirilmesi sebebiyle fındığın işlenmesi sırasında çeşit karışıklığından doğan güçlükler bertaraf edilmiş durumdadır. Ağaçlar, coğrafi sınırın iklim özelliği sebebiyle geç yapraklanarak ilkbahar donlarından daha az zarar görür. Böylece don zararı olan birçok yılda bile ürün elde edilebilir ve verim dalgalanması görülmeyerek her sene düzenli ürün alınabilir. Coğrafi sınır toprakları verim değeri yüksek volkano sedimentler özellik dolayısıyla volkanik yapıdadır. Arazinin bol yağış alması, yabancı bitkilerin zamanla çürüyerek tabii gübreyi oluşturması ürünün verim gücünü artırması üzerinde büyük etkiye sahiptir.

Gürgentepe Çakıldak Fındığının ve ağacının özelliklerine aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 1. Gürgentepe Çakıldak Fındığının elde edildiği ağacın özellikleri

Ağaç özellikleri	Değer
Dip sürgünü verme eğilimi	Orta
Dip sürgünü gelişme kuvveti	Kuvvetli
Bitki gelişme kuvveti	Kuvvetli
Habitusu	Dik - yayvan
Kendine verimlilik	Kendine verimli
Sürgün sıklığı	Sık
Yaprak açım zamanı	Çok geç (10 - 15 Nisan)
Yaprak döküm zamanı	Geç (kasım sonu)
Hasat olumu zamanı	Geç (5 - 15 Eylül)
Verim dalgalanması	Yok

Yaprak boyu (cm)	9,50 - 14,50
Yaprak eni (cm)	7,50 - 12,00
Yaprak sap uzunluğu (cm)	1,00 - 2,50
Yaprak sapı kalınlığı (mm)	0,96 - 1,39

Tablo 2. Gürgentepe Çakıldak Fındığının özellikleri

<u>Meyve özellikleri</u>	<u>En az</u>	<u>En çok</u>
Zuruf boyu (mm)	28,57	56,62
Çotanaktaki meyve sayısı (adet)	2,29	2,36
Çotanaktaki sağlam meyve oranı (%)	85,55	92,35
Meyve ağırlığı (g)	1,98	3,03
İç ağırlığı (g)	1,09	1,77
Kabuk kalınlığı (mm)	0,51	1,95
İç oranı (%)	55,00	58,60
Kabuklu meyve eni (mm)	13,00	20,41
Kabuklu meyve kalınlığı (mm)	6,51	19,21
Kabuklu meyve boyu (mm)	18,15	22,51
Kabuklu meyve iriliği (mm)	14,74	20,33
İç meyve eni (mm)	11,30	17,24
İç meyve kalınlığı (mm)	10,30	15,47
İç meyve boyu (mm)	12,86	18,67
İç meyve iriliği (mm)	12,84	15,67
Göbek boşluğu eni (mm)	0,00	8,15
Göbek boşluğu boyu (mm)	0,00	12,69
Siyah uçlu iç oranı (%)	0,00	0,00
Çift iç oranı (%)	0,00	0,00
Buruşuk iç oranı (%)	0,00	3,00
Eksik / abortif iç oranı (%)	2,00	5,00
Küflü iç oranı (%)	0,00	0,00
Çürük iç oranı (%)	0,00	1,00
Boş meyve oranı (%)	0,00	4,00
Yağ oranı (%)	54,50	57,50
Hasat edilip kurutulmuş kabuklu fındıkta nem oranı (%)	6	12

Gürgentepe ilçesinde uzun bir geçmişe sahip olan Gürgentepe Çakıldak Fındığının, coğrafi sınırın tarım ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu:

Gürgentepe Çakıldak Fındığı, coğrafi sınırdaki yetiştirilen çakıldak çeşidi fındıklardan elde edilir. Bu amaçla orta derecede kök sürgünü veren çakıldak çeşidi ağaçlar, dip sürgünü ile çoğaltılır. Bitki kuvvetli gelişme eğiliminde olduğundan 1 yaşlı dip sürgünlerinden kısa sürede kuvvetli fidanlar elde edilebilir. Fidan için ana kökten ayrılmış ve kendi kök gelişimini yapmış seçilen kök sürgünleri çepin ile çıkarılır. Alınan bu kök sürgünlerine dikimden önce dikim budaması yapılır. Kök sürgünleri yaklaşık 35 - 40 cm uzunluğunda ve bir göz üzerinden tırnak bırakılmadan, gözün ters istikametinden keskin bir makas ile kesilir. Fidanlar dikim yapılacağı zaman hazırlanır ve bekletilmeden dikim işlemi yapılır.

Gürgentepe Çakıldak Fındığı yetiştiriciliği genellikle ocak dikim sistemine göre yapılır. Ocakların dikim mesafesi 6 x 4 m ya da 6 x 5 m olup dekarda ocak sayısı 30 - 40 arasında ve ocakta dal sayısı 10 - 14 arasındadır. Her bir ocak için dikim çukurları dikimden en az 1 ay önce 120 cm çap ve 60 cm derinlikte açılır.

Sonbaharda dikilen fidanlarda kış boyunca emici kökler meydana gelir. Bu kökler yağın yağmurlarla yumuşayan toprakla temasa geçerek fidanların daha çabuk ortama uyum sağlamasına neden olur. Bu fidanlar yaz sıcaklarına daha iyi dayanır. Ayrıca dikilen fidanların 1,5 - 2 ay sonra tutmayanları belli olacağından bunların yerine ocak - şubat döneminde yenilerinin dikilmesi mümkün olacaktır. Bu nedenlerle dikim için en uygun olan zaman sonbahar aylarıdır. Önceden hazırlanan fidanlar dikim çukurlarının ortasına kökler yaklaşık 10 cm derinlikte olacak şekilde dikilir. Tesis edilen yeni bahçelerde fındık fidanları ortalama 6 - 8 yaşında verim çağına ulaşmakta olup 12 yaşında maksimum verime ulaşır.

Hazırlanan dikim çukurlarına çukur kenarından 10 cm içerden, 45 - 50 cm aralıklarla 4 - 6 fidan dikilir. Karşılıklı fidanlar arasında 1/10 nispetinde ve araziye dengeli dağıtılacak şekilde Yağlı veya Allahverdi çeşitleri tozlayıcı olarak kullanılabilir. Dikimi takip eden ilk gelişme yılında fidanlara müdahale edilmez. İkinci yılın ilkbahar başlangıcında gözler uyanmadan önce fidanlar budama makası ile toprak seviyesinden kesilir ve kesim yerine aşı macunu sürülür. Kesimden yaklaşık iki ay sonra kesim yerinin altından ve yanlarından bol miktarda çıkan yeni sürgünlerden dış doğru gelişme gösterenlerden birer sürgün bırakılır diğerleri budama makası ile kesilir. Üçüncü yılbaşında sürgünler 100 cm'den ve bir dış göz üzerinden kesilir. Yıl içerisinde kesim yerinin altında oluşan sürgünlerden birinci katın yan dallarını oluşturmak üzere sonbaharda amaca uygun olan ve almasıklık gelişme gösteren iki tane sürgün bırakılır diğerleri kesilir. Dördüncü yılın başında bir önceki yıl sürgün ucunda bırakılan gözden oluşan doruk dal ve ana dal üzerinde birinci katı oluşturacak olan iki adet yan dal 60 - 70 cm'den ve bir dış göz üzerinden kesilir. Yıl içerisinde kesim yerinin altında oluşan sürgünlerden o yılın sonbaharında yanlarda almasıklık gelişme gösteren amaca uygun ikişer adet sürgün bırakılır, diğerleri kesilir. Böylece birinci kat teşekkül ettirilir ve ikinci katı oluşturacak olan yan dalların iskeleti kurulmuş olur.

Beşinci yılın başında doruk dal ve ikinci katı oluşturacak iki yan dal 60 - 70 cm'den kesilir. Sonbaharda ikinci katın yan dalları üzerinde ikişer adet tali dallar bırakılır, diğerleri kesilir. Bu taç oluşturulurken dar aç yapmayan ve ocak içeresine gelişme göstermeyen dalların seçilmesine dikkat edilmelidir. Böylece 6 ana dalın her birisi üzerinde iki kat teşekkül ettirilmiş ve her katta da tali dal gelişmesi sağlanmış olan ortası açık ve yanlara doğru gelişme gösteren bir yapı kazandırılmış olur.

Budama zamanı sonbahar olup biyolojik faaliyetin en aza indiği ve yaprakların büyük oranda döküldüğü dönem dikkate alınarak başlanır. Bu dönem fidan dikimini takip eden yıllarda şekil budamaları için en uygun zaman olup sürgün gelişimi kuvvetli olduğundan ağaçlar budamaya iyi tepki verir.

Ocak dikim sistemi nedeniyle dipten çıkan ve istenilmeyen fazla kök ve dip sürgünleri eylül - ekim ve mayıs - haziran aylarında olmak üzere her yıl iki defa temizlenir.

Verim çağındaki ağaçlarda bulunan her bir dalda gelişme dönemi içerisinde kurumuş, kırılmış, birbiri üzerine binmiş, ocağın içine doğru büyümüş sürgünler budanır. Hastalıklı ve yaşlanmış dalların çıkarılması durumunda boşalan dal istikametinde büyüyen kök sürgünlerinden bir tanesi bırakılıp geliştirilerek ocak içerisinde boşalan dalların yeri doldurulur. Böylece verimden düşmüş olan ocaklarda gençleştirme budaması ile fizyolojik denge de kurulmuş olur.

Dikimden itibaren fidanların sağlıklı olarak gelişebilmesi, iyi taçlanma gösterebilmesi ve verime yattıktan sonra da kaliteli ürün verebilmesi için yetiştiricilikte gübreleme önem taşır. İlk bahçe tesisinde toprağı organik maddece zenginleştirmek amacıyla dekara 3 - 5 ton çiftlik gübresi ve toprak analiz sonuçlarına göre tavsiye edilen miktarlarda kireç, fidan çukurları açılmadan önce bütün arazi yüzeyine homojen olarak dağıtılarak en az 20 cm derinliğinde çapalanır. Ayrıca temel gübreleme olarak dikimden önce fidan çukurlarına tavsiye edilen çeşit ve miktarlardaki fosforlu ve potasyumlu gübreler karıştırılarak verilir. Bu gübreleme ile bahçenin temel besin elementleri ihtiyacı giderilerek toprağın yapısı iyileştirilmiş olur. Sonraki yıllarda yapılan toprak analiz raporlarına göre de aşağıda belirtilen besin elementleri tekniğine uygun şekilde verilir.

Verim çağındaki Gürgentepe Çakıldak Fındığı bahçelerine verilebilecek gübreler ve uygulama yöntemleri

<u>Gübreler</u>	<u>Uygulama zamanı</u>	<u>Uygulama yöntemi</u>
Azot	Tavsiye edilen miktarın yarısı mart ayında kalanı ise mayıs ayı sonunda verilir.	Dal uçları altındaki 30 - 40 cm genişliğindeki banda serpilip 5 - 10 cm toprak derinliğine karıştırılır.

Fosfor	3 yılda bir defa kasım - şubat ayları arasındaki dönemde verilir.	Dal uçları altında 16 - 32 adet 15 - 25 cm derinliğindeki çukurlara eşit olarak konularak üzeri toprakla kapatılır.
Potasyum	2 - 3 yılda bir defa kasım - şubat ayları arasındaki dönemde verilir.	Dal uçları altında 16 - 32 adet 15 - 25 cm derinliğindeki çukurlara eşit olarak konularak üzeri toprakla kapatılır. Fosforlu gübre ile birlikte verilebilir.
Kireç	3 - 5 yılda bir defa ekim - kasım ayları arasındaki dönemde verilir.	Dal uçları altındaki 40 - 50 cm'lik bant şeklindeki halkaya muntazam serpilip 5 - 10 cm toprak derinliğine çapalanır.
Ahır gübresi	3 - 4 yılda bir defa kasım - mart ayları arasındaki dönemde verilir.	Ocak dal altlarındaki 50 cm'lik banda saçılıp 5 - 10 cm toprağa karıştırılır.
Mikro elementler	M.g, Fe, B.v.b yapraktan: mayıs - temmuz ayları arasında 15 - 20 gün ara ile 2 - 3 defa verilir. Topraktan: yapraklanmadan önce bir defa verilir	Yapraktan: Düşük konsantrasyonlardaki solüsyonların (% 0,1 - 1) yapraklarda kuru yer kalmayınca kadar püskürtülmesi ile yapılır. Topraktan: Dal uçları altındaki 30 cm genişlik 10 cm derinlikte bant halindeki halkaya muntazam olarak dağıtılarak toprakla kapatılır.

Coğrafi sınırın yağışlı olması ve buna bağlı olarak da yabancı ot ve dikenlerin bol ve hızlı gelişme göstermesi nedeniyle bahçede yabancı ot temizliği yapılmadan hasada başlanmaz. Gürgentepe Çakıldak Fındığı geç olgunlaşmakta olup hasat olgunluğu aşağıdaki özelliklerin kontrolüyle anlaşılır:

- Zurufların iyice sararıp kızarması,
- Tanelerin zuruf içerisinde oynamaya başlaması,
- Sert meyve kabuğunun 3 / 4 nispetinde kızarması ve fındık içinin kırılma sertliğe ulaşması,
- Sağlam ve dolgun meyveleri taşıyan dalların sallandığı zaman mevcut meyvelerin 3 / 4'ünün daldan dökülmesi.

Gürgentepe Çakıldak Fındığı hasat zamanı eylül ayı itibarıyla başlar. Bölgede daha çok uygulanan hasat şekli, daldan el ile toplama şeklindedir. Bu hasat şeklinde dikkat edilecek olan en önemli hususlar; dalların birbirine sürtünmemesi, çotanakların dala birleştiği yerden tek tek koparılması ve gelecek yılın ürününü oluşturacak olan dal, dalcık ve tomurcukların dökülmemesi için sıyırma şeklinde toplama yapılmaması ve hasadı yapılan dalın dikkatlice yerine bırakılmasıdır. Eğimi az bahçelerde en iyi hasat yöntemi silme suretiyle yerden toplanması şeklindedir.

Toplanan çotanaklar sepetler ile veya çuvallara doldurularak harman yerlerine taşınır. Coğrafi sınırdaki harman yerleri; genellikle düz - hafif meyilli, çayırılık ve sert toprak olan yerlerdir. Harman yerine getirilen çotanaklar yığın halinde bekletilmeden tırmık ile harman alanına 10 - 15 cm kalınlıkta bir tabaka halinde serilir. Güneşli havalarda tahta kürek veya tırmık ile her gün karıştırılarak 3 - 5 gün kurutulur. Belli bir miktar kuruyan çotanaklar patoz denilen ayıklama makinesine verilmek suretiyle fındıklar zuruflarından ayrılır. Ayıklanan fındıklar toprak harmanlarda bez kullanılarak, beton harmanlarda ise bez kullanmadan 2 - 4 cm kalınlıkta serilir. Güneşli havalarda her gün 2 - 3 defa tırmık ile karıştırarak kurumaları sağlanır. Bu şekilde 3 - 4 gün kuruyan fındıklar vantilatörden geçirilmek suretiyle toz, toprak, zuruf parçalarından ve boşlarından ayrılır. Bu şekilde temizlenen Gürgentepe Çakıldak Fındığı tekrar harman yerine serilerek içlerinde bulunan taş, toprak gibi sert ve yabancı cisimler alınır. Çuvallara doldurur ve ağızları dikilerek pazara götürülmek üzere hazırlanır.

Hasat edilip kurutulan kabuklu Gürgentepe Çakıldak Fındığında en fazla % 12, iç fındıkta en fazla % 6 nem olmalıdır. Depo olarak kullanılacak olan yer serin, kuru ve havalanabilir nitelikte olmalıdır. Uygun ortam ve nem şartlarında Gürgentepe Çakıldak Fındığı 1 yıl özelliği bozulmadan ve kalitesi düşmeden muhafaza edilebilir. 1 yıldan daha uzun bir süre muhafaza için deponun, 2 - 4,5 °C sıcaklıkta ve % 55 - 60 nispi rutubette olması gerekir. Isının yükselmesi acılaşmaya, nispi nem oranının artması da küflenmeye yol açar.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Gürgentepe ilçesinde uzun bir geçmişe sahip olan Gürgentepe Çakıldak Fındığının, coğrafi sınırın tarım ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Gürgentepe Çakıldak Fındığının bütün üretim aşamaları, belirtilen coğrafi sınır içerisinde gerçekleşmelidir.

Denetleme:

Denetimler; Ordu İl Tarım ve Orman Müdürlüğünün koordinasyonunda ve Ordu Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Gürgentepe İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Gürgentepe Ziraat Odası ve Ordu İl Tarım ve Orman Müdürlüğünden ürün hakkında bilgi sahibi birer personelin katılımıyla 4 kişiden oluşan denetim mercii tarafından, düzenli olarak yılda en az 2 defa, gerekli görülen hallerde ve şikâyet üzerine ise her zaman gerçekleştirilir. Denetimlerin en az biri üretim ve piyasadaki ürünler, diğeri ise bahçedeki fındık yetiştiriciliği bakımından yapılır.

Denetime esas kriterlere aşağıda yer verilmektedir.

Bahçe denetimleri:

- Gürgentepe Çakıldak Fındığının coğrafi sınırda yetiştirilen Çakıldak çeşidi ağaçlardan elde edilerek kurutulması,
- Ağaçların yetiştirilmesi ve hasat aşamalarının uygunluğu.

Üretim ve piyasa denetimleri:

- Ürünlerin Tablo 2’de verilen özelliklere uygunluğu,
- Gürgentepe Çakıldak Fındığı ibaresinin, logosunun ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.